

24. Природно-ресурсний потенціал як фактор економічного зростання України

Вікторія Черкасова, Віктор Гаркавко

Національний університет харчових технологій

Вступ. Україна займає вигідне економіко-географічне положення відносно інших держав та географічних одиниць. Проте сьогодні актуальною проблемою для держави стає правильне розподілення свого природно-ресурсного потенціалу, зважаючи на два головні чинники: на особливості географічного та демографічного клімату. Саме особливість географічного положення в країні, її природних умов, та ресурсного потенціалу породжує чимало проблем на шляху до економічного зростання.

Матеріали і методи. Дану проблему та її теоретичні та методологічні аспекти висвітлено в працях багатьох вчених, таких як А.С. Філіпенко, В.А. Барановський, Л.П. Горкіна, В.В. Гарлачук, О.Ф. Балацький, М.Ф. Реймерс та багатьох інших.

Метою дослідження є визначення територій України, де сконцентровано основний природний потенціал країни, а також визначення позитивного впливу правильного економічного розподілу територій на економічне зростання країни загалом.

Результати. М. Ф. Реймерс виокремлює такі групи ресурсів: енергетичні, газо-атмосферні, водні, ґрунтово-геологічні, біологічні, кліматичні, рекреаційні, антропо-екологічні, інформаційні ресурси та ресурси простору і часу [3]. Варто розглянути

саме потенційну продуктивність природних ресурсів України. Потенційна продуктивність характеризує максимально можливу ефективність використання природних ресурсів у господарстві, яка теоретично може бути досягнута вже на сучасному етапі розвитку продуктивних сил, але за умови оптимального використання місцевих демографічних, природо-економічних та інших умов [4, с. 58]. Для сходу країни характерний видобуток вугілля, газу, нафти. Проте перспективними є два головні регіони з видобутку сланцевого газу – це Юзівська та Олеська площі. Згідно з даними 2011 р., агенції ЕІА обсяг досліджених і оцінених обсягів сланцевого газу в Україні становить 1.2 трлн. куб. метрів, за цим показником Україна займає четверте місце в Європі за обсягами резервів після Польщі, Франції та Норвегії [5]. На лютий 2012 року Державна служба геології та надр України оцінює перспективні запаси традиційного та нетрадиційного газу на Олеській та Юзівській газоносних площах в 7 трлн. кубометрів [2]. Видобуток ресурсів даного типу вимагає великих вкладів, а також розвинутих технологій, так як деякі вчені висловлюють думку, що видобуток і використання сланцевого газу може вплинути на навколишнє середовище за рахунок витoku рідини гідророзриву пластів у водойми, а також парникових газів.

Для півдня, де переважають степи, характерним та оптимальним є вирощування овочів та фруктів через наявність ідеального теплого клімату, а також геологічної структури території (Херсонська, Миколаївська області, АР Крим). Яскравим прикладом є вирощування винограду у низовинах гір, куди не проникають сильні потоки повітря. Тому головним завданням у даному регіоні є закупівля машин з обробки ґрунтів, а також для збору урожаю. А також дуже важливою проблемою на даному етапі на шляху до економічного зростання є відновлення злагоженого водопостачання, включаючи системи підземних водопровідних систем і створення штучних наземних водойм. Не варто забувати також про багаті рекреаційні ресурси південного узбережжя (Севастополь, Ялта, Алушта).

Нині лісові площі становлять близько 17% території України, цей показник є відносно низьким, порівняно з середньосвітовим (31,8%) та європейським (33,45%). На одного мешканця України припадає близько 0,18 га лісової площі [4, с. 71]. Основна частина лісових ресурсів знаходиться у західній частині України (Закарпаття). Доцільно було б класифікувати ліси за напрямками та режимом господарського використання, а також забезпечити відтворення лісів шляхом ефективнішого озеленення, повного заліснення захисних смуг уздовж автомобільних шляхів та залізниць для запобігання забрудненню агроландшафтів та продуктів, що вирощуються, свинцем.

Північ країни сконцентрована на вирощуванні цукрових буряків, пшениці, кукурудзи та картоплі, так як головною особливістю даної території є насиченість річковими артеріями, а також наявність помірною клімату, сприятливого для ведення домашнього господарства. Якщо на даній території річок достатньо, то велику стурбованість викликає стан малих річок, яких в Україні налічується аж 3736. Жакливим станом характеризується кількість витраченої прісної води кожного року. Причиною таких результатів є застарілі технології у сільськогосподарському та промисловому виробництві, що вимагають води, іноді, у 4 рази більше, ніж у технологічно розвинутих країнах. На думку А. С. Філіпенка, насадження доцільно було б висаджувати по всій площі водозбору, вони сприятимуть випаданню додаткових атмосферних опадів, переводитимуть в товщу ґрунту поверхневий стік із сільськогосподарських угідь і тим самим попереджатимуть змив і розмив ґрунту, замулення річок і водойм мінеральними добривами [4, с. 73].

Висновки. Отже, історично та географічно склалося так, що Україна займає транзитну територію між іншими державами, з виходом до моря, гірськими територіями, рекреаційними зонами, а також багатими родючими ґрунтами. Проте на даному етапі розвитку української економіки ресурси використовуються нерационально. Тому економіка країни зростатиме тільки за умови прямопропорційного введення розвинутих технологій у видобуток та використання природних ресурсів України, а також модернізації видобутку ресурсів та їх відновлення.

Література

1. Горкіна Л. П. Ретроспектива ринкових перетворень в Україні / [Л. П. Горкіна, С. О. Біла, В. В. Небрат та ін.]; за ред. Д-ра екон. Наук Л. П. Горкіної; НАН України; Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2010. – 760 с.
2. Економічна правда [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2012/02/29/317335/>
3. Реймерс Н. Ф. Природопользование / Н. Ф. Реймерс: Словарь-справочник. – М.: «Мысль», 1990. – 639 с.
4. Філіпенко А. С. Україна і світове господарство / [В. С. Будкін, А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, М. А. Дудченко та ін.]; за ред. С. В. Головки; Либідь. – К., 2002. – 470 с.
5. World Shale Gas Resources: An Initial Assessment of 14 Regions Outside the United States <http://www.eia.gov/analysis/studies/worldshalegas/> [Електронний ресурс] Режим доступу: